

ÖSSZEZÉS ÉS A MÁSODIK KÖNYV ELŐZETES ÖSSZEFOGLALÁSA

Értekezésünk *első* könyvében íme bemutatottuk az Internet természetét. A legelterjedtebb internetes tevékenységeket számba véve arra következtettünk, hogy az Internet természetének feltárásához négyféle megközelítésre van szükség, azaz az Internet értelmezésére technikai, kommunikációs, kulturális és szervezációs szempontból egyaránt szükség van. Feladatunk megfelelő megoldásához ki kellett alakítanunk azokat a szemléletmódokat, amelyek segítségével a technika, a kommunikáció, a kultúra és a szerveződések természetének megértése egy többé-kevésbé egységes keretben lehetségessé vált.

Mivel az Internet az utóbbi néhány évtized terméke, minden megközelítés esetében meg kellett keresni a késő modern korra jellemző sajátos vonásokat is. Az Internet természetét végül a késő modern technika, kommunikáció, kultúra és szerveződési formák elemzésének tanulságaira tudtuk felépíteni. Arra az eredménye jutottunk, hogy az Internet a társadalmi viszonyokat átértékelő, saját létezésének lényegét a társadalmi szférából a hálólét viszonyai közé transzformáló hálópolgár ama eszköze, amelynek létezése miatt ez a változás egyáltalán lehetségessé válik, és amelynek használatával ez az állapot ténylegesen megvalósulhat.

A hálólétbe való átmenet folyamatának, valamint a hálólét karakterisztikumainak a leírása értekezésünk *második* – *A tudás reformációja* című – könyvében kerül sorra. A manapság zajló, illetve a részben már látható, előttünk álló változások azonosításában és értelmezésükben felhasználunk egy történelmi analógiát. Abból a feltevésből indulunk ki, hogy a 15. században végbement vallásrefor-

mációs folyamatokhoz hasonló változásokat élünk át ma is. Napjaink folyamatait a tudás reformációja fogalmának a bevezetésével és használatával próbáljuk értelmezni és érthető keretbe foglalni. Az analógia által támogatott interpretációs törekvés nyomán a következő fontosabb megállapításokra juthatunk:

1. Az Interneten megjelenített, illetve az Internet által közvetített ismeretek felértékelik a szituációfüggő, technikai jellegű, posztmodern karakterisztikumokat mutató tudásformákat. A modern tudás egész rendszere átértékelődik és jelentős részben virtualizálódik, a tudáshoz való viszony személyes, konkrét, nyitott és plurális jellegűt. A tudományos intézményrendszer jelentősége radikálisan visszaszorul. A tudományos ismeretek helyett a technológiai ismeretek és az ismeretek értelmezésének technológiai kerülnek előtérbe.

2. A társadalmi közösségek által létrehozott kultúra mellett egyre jelentősebb szerepet kap az individuális kiberkultúra. Ennek során nagymértékben visszaszorul a kultúrát előállítók, illetve elfogyasztók tradicionális különválása. Az információs technológiák által hatékonyan támogatott hálópolgárok saját világainak milliárdjai társulnak a kultúra hivatásos konstruktöreinek produktumaihoz. A kibernetik virtuális világaink egyidejűleg jelen lévő végtelen változatosságú variációi népesítik be. A tudományos kultúra rovására teret nyer az esztétikai kultúra, a kulturális tevékenységet meghatározó emberi képességgé a képzelet válik.

3. A személyiség posztmodernizálódik, azaz individuálisan kiteljesedett, virtuálisan rendkívül kiterjedt lesz, játékos karakterű, légi vonásokat vesz magára. Sérülékenyebb, kaotikus dinamikára kényszerülő, posztönző hálólakó alakul ki. A hálópolgárok leginkább hálózati munkával, azaz személyiségük és közösségeik kiépítésével és fenntartásával foglalatostkodnak.

4. A természeti és társadalmi létszféra mellett kiépül a hálólét-szféra is. Az ember immár három világ polgára leendő. Az emberi élet centruma elmozdul a hálólét felé. Az egyes szférákhoz való hozzáférés szabadsága, a létszférák egymáshoz való viszonya változatosan, ma még beláthatatlan módon alakul.

5. A hálólétforma a konkrét lét birodalma. A hálólétbe lépve „ismét” kezdetét veszi az emberiség „igazi története”, a társadalmi létből a

hálólétbe való átmenet az elvont emberi képességekre alapozott élet birodalmából a konkrét képességekre épülő élet birodalmába visz át.

A belátható változások előnyös vagy hátrányos, pozitív vagy negatív, jó vagy rossz következményeiről, a perspektívák utópikus vagy anti-utópikus jellegéről nem kívánunk túl sokat mondani, inkább csak a változások regisztrálását tekintjük feladatunknak. Igaz ugyan, hogy minden regisztráció mér is, de talán nem mindegy, mivel. Ambiciózus vállalkozásunk sem kivétel, de legalább tudunk róla, hiszen:

Kiterített fagyos hálóm
az ég, ragyog –
jeges bogai szikrázón
a csillagok.

József Attila: Háló